

Strategian käsikirja. Sotatieteen laitoksen julkaisuja XXI. Sotatieteen laitos. Strategian toimisto. Helsinki 1983, 295 sivua.

Lukiessani tätä kirjaa koin kahdentasoisen dejavu-ilmiön (ennen koetun tuntu). Ajattelin, että olen lukenut tämän joskus ennenkin. Lisäksi väistämätön yhtymäkohta syntyi raittiusalan kirjallisuuteen. Siinä on 1930-luvulta lähtien julkaistu säännöllisin välein *Käsikirja*, joka kattaa kaiken. Rinnasteisuus tuntuu myös psykiatriseen kirjallisuuteen, jossa on yleistä koota kaikki Suomen asiantuntijat kirjoittamaan kukin 3–5 liuskainen artikkeli samaan käsi- tai juhlakirjaan.

Teoksen 295 sivuun on mahdutettu 77 erillistä artikkelia, noin 60 kirjoittajalta, siis keskimäärin neljä sivua teemaa kohti. Nämä aiheet on ryhmitetty kirjassa aakkosjärjestykseen, A:sta (Aseidenriisuntaneuvottelut) Y:hyn (YK:n turvallisuusjärjestelmä). Tekijät ovat miesmaailman kärkeä, yksi nainen eli Helena Tuomi asekaupoista on mahtunut mukaan, A:lla alkavan aiheensa mukaan jo kolmantena. Yhtä lääkärikapteenia eli lääketieteen tohtoria ja yhtä majuria lukuunottamatta alin sotilasarvo on everstiluutnantti, joka vahvistaa näkemystä että armeijassa eivät kapteenit ja luutnantit saa vielä puhua julkisuudessa kuin palkoistaan. Verrattakoon kaikkiin muihin ylioppilastutkintoa edellyttäviin opintoaloihin

maassamme. Yliopistoissakin yleensä assistentit ovat varsinaisia debatooreja ja alle 30-vuotiaatkin osallistuvat.

Teoksen luotettavuuden takaa se, että Juhani Suomi kirjoittaa Suomen ulkopoliitikasta (kolme sivua), Klaus Törnudd kansainvälisestä politiikasta, Keijo Korhonen ydinaseettomista vyöhykkeistä, Jorma K. Miettinen strategisista aseista, Lauri Koho YK:n rauhanturvatoiminnasta ja Kullervo Killinen sodan olemuksesta, lajeista ja muodoista.

Kirja on lähinnä käsitteitä, määritelmiä ja jaotteluja esittelevä, siis 77 hakusanan mukaan tehty tynkätietosanakirja, jonka hakemistossa on kuitenkin 300 käsitettä, osa niistä teoksen kirjoittajien nimiä. Suhteellisen hyvä osuus ovat suppeat kirjallisuusluettelot artikkeleiden lopussa, joskin 1980-luvun kirjallisuus puuttuu pääsääntöisesti. Teos lienee ilmestynyt pari vuotta aiottua myöhemmin. Se kuitenkin johdattaa lukijansa lähteille.

Tästä miesten rauhankalenterista puuttuvat melko täsmälleen rauhanstrategiat, aseidenriisuntastrategiat ja rauhanliike. Itse artikkeleissa ei ole tavattomasti moitteen sijaa jos muistaa niiden lyhyden. Ne on ammattitaidolla tehty; osassa tosin on ulko-kohtaisuuden maku. Teksti on paikoin vahvasti lähdekirjallisuuteensa nojautuvaa. Monessa kohdin silti yllättyy. Esimerkiksi 1980-luvun ydinase-keskustelu tuntuu olevan kirjasta poissa. Siinä katsotaan yhä, että esimerkiksi Neuvostoliitto arvioi ydinsodassa olevan myös voittajan.

Kirjan esipuheesta ei ilmene sen tarkka käyttötarkoitus. Joko se on tehty valtakunnallisten ja maakunnallisten maanpuolustuskurssien osallistujille — auttaen armias jos se jää heidän ainoaksi kirjakseen — tai kadettikoulun sisäänpääsykokeiden tenttikirjaksi yhdessä korkeushypyn kanssa. Alaa seuranneille se ei anna paljon uutta, olkoonkin että monet kappaleet toivat hiukan uutta kirjallisuutta tiedoksi.

Ei siis voi moittia kirjoittajia, vaan päävirhe on ollut kirjan rakenteen suunnittelu. Kolmella neljällä tavalla voisi päätyä parempaan lopputulokseen. Ensinnäkin aivan kunnollinen sanakirja selityksineen olisi paikallaan, ehkä tuhat sanaa riittäisi, ehkä

viisisataa. Hyvä esimerkki on Jukka Paastelan Sosialismin sanakirja. Toinen mahdollisuus olisi ollut 1—3 kirjoittajan yhteishanke; tätä heikompi mahdollisuus 10—15 hengen pidempiä artikkeleita tyyliin Juhani Suomen toimittama Näkökulmia Suomen turvallisuuspolitiikkaan 1980-luvulla. Koska Sotatieteen laitos ja sen strategian toimisto ovat kyenneet tuottamaan useita varsin korkeatasoisia alkuperäiskatsauksia, tutkimuksia ja käännöksiä, joskin vähälevikkisenä monistesarjana, olisi parhain saavutus syvällisemmät yhden tekijän yhteen asiaan paneutuvat strategiset näkemykset. En silti toivo, että 1920-luku laajoine sotilas-kirjastoineen ja -kustantamoineen tulisi takaisinkaan. Mutta kun esimerkiksi Pauli Järvenpää sotatieteen laitokselta on äskettäin Uudessa Suomessa sivun mittaisessa haastattelussaan moittinut jälleen Paavo Väyrystä mukaellen maamme viittä rauhan-tutkijaa sotilaallisten tietojen ja näkökulmien puutteesta, voin asian tuntevana sanoa että heidän sotilaallinen tietämyksensä ylittää Strategian käsikirjan.

Ilkka Taipale